

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ЗІ ЗНИЖЕНИМ СЛУХОМ**

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

5 клас

Укладачі: Литвинова В.В., старший науковий співробітник лабораторії сурдопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, І.М. Родименко, завідувач кафедри корекційної педагогіки Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, О.О. Базилевська, старший викладач кафедри корекційної педагогіки Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Київ – 2014

**Навчальні програми
для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів
для дітей зі зниженим слухом**

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

5 клас

Пояснювальна записка

Вступ. Програма з образотворчого мистецтва для 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом розроблена відповідно до Державного стандарту середньої освіти, ґрунтується на положеннях Концепції загальної середньої освіти та програмі масової загальноосвітньої школи¹ з урахуванням психофізичних можливостей учнів зі зниженим слухом, що забезпечить реалізацію корекційно-виховних завдань особистісного розвитку учнів з порушенням слуху, плідно розвивати пізнавальну та емоційно-чуттєву сфери, збагачувати, поглиблювати й систематизувати знання, формувати художні здібності, естетичні потреби та інтереси. Впливаючи на внутрішній світ школяра, мистецтво залучає його до людських емоцій, виховує здатність орієнтуватися в навколишньому житті, пробуджує сприйнятливості до прекрасного, стимулює розвиток образного мислення, асоціативної пам'яті, елементів творчої уяви. Образотворча діяльність для дітей з порушенням слуху не тільки одне з найважливіших, але й найбільш доступних засобів естетичного виховання.

Зміст роботи полягає в тому, що діти наполегливо оволодівають образотворчою грамотою, прийомами реалістичного зображення предметів і декоративної роботи, різними пластичними техніками; розвивають в собі вміння помічати прекрасне в буденному та узагальнювати й відтворювати побачене у малюнку, в розумінні й репродукуванні художніх образів та оволодінні графічно-практичними вміннями й навичками за обов'язкової корекційної спрямованості навчального процесу.

Заняття образотворчою діяльністю сприяє активнішому формуванню наочного мислення, елементарних навичок малювання; збагаченню знань і уявлень про види та жанри образотворчого мистецтва, його роль у житті людей; збагаченню, уточненню й активізації словникового запасу за рахунок спеціальної лексики, удосконалення фразового мовлення; розвитку елементів сенсорної культури (чуття кольору, форми, ритму, симетрії, пропорції, розмірів тощо) .

Основні завдання курсу:

- формування культури людських почуттів, як найсильніших – любові, доброти, милосердя через сприймання творів мистецтва, так і найспецифічніших: почуття кольору, лінії, ритму, композиції, колориту та ін., безпосередньо у мистецькій діяльності;
- розвиток асоціативно-образного та просторового мислення, уяви, фантазії, пам'яті, художнього смаку і творчих здібностей;
- опанування вміннями та навичками в образотворчій діяльності; формування художньо-практичної компетентності; готовності використовувати отриманий досвід у самостійній творчій роботі;
- виховання духовних та моральних ціннісних орієнтирів у сфері образотворчого мистецтва, інтересів, смаків, потреб в творчості; національно-патріотичної свідомості та активної життєвої позиції;

¹ Укладачі: Белкіна Е.В., Поліщук А.А., Константинова О.В., Марчук Ж.С., Очеретяна Н.В., Федорук О.К., Шаповалова Н.С., Шибанова А.Т.

- розуміння учнями зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.

Програма структурно умовно розділена на два семестрових розділи. Кожен семестровий розділ має тематичні блоки, які зумовлені навчальними завданнями як окремого розділу, так і розвитком навчальних проблем всієї програми з образотворчого мистецтва (5 клас).

Години резервного часу можуть використовуватись на розсуд вчителя, у тому числі на узагальнення тематичного матеріалу, проведення тематичного оцінювання, відвідування виставок, музеїв тощо.

5 клас.

Художній образ

Розвиток чуттєво-емоційного та естетичного сприймання світу, асоціативно-образного мислення, цілісного бачення, вміння виділяти основне у явищах та формах. Виявлення специфіки художньо-образної мови мистецтва, композиційно-художніх і технічних засобів різних видів пластичних мистецтв. Створення художніх образів на основі чуттєво-емоційного сприймання мистецьких творів (музика, література, хореографія тощо), асоціативно-образних інтерпретацій природних форм і явищ.

Залучення учнів до системного пізнання, опанування техніками та прийомами образного виявлення як художньої основи для особистісного самовираження. Вивчення зразків світового та національного мистецтва з творчим переосмисленням і використанням власного досвіду в практичній творчій діяльності учнів.

35 годин (1 година на тиждень, 4 години – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Корекційно-розвивальна лінія
<p>Розділ I. Мова образотворчого мистецтва 14 годин</p> <p>Тема 1. Асоціативно-образна мова (6 год.) Розвиток чуттєво-емоційного сприйняття, асоціативно-образного мислення.</p> <p>Тема 2. Асоціативно-образна форма (площина, об'єм) (8 год.) Розвиток естетичного сприймання і цілісного бачення предметів та явищ навколишнього світу, вміння виділити основне у явищах буття.</p> <p>Навчальні завдання <i>Емоційно-образні художні засоби:</i> Живопис: колір (ахроматичний, хроматичний), тон, колорит, пляма, мазок; емоційне співвідношення кольорових і музичних контрастів, настроїв та</p>	<p>Учень розпізнає: - природні форми та явища у певному емоційному стані; - види образотворчого мистецтва - предметне та безпредметне (абстрактне) мистецтво;</p> <p>спостерігає: - за природними формами навколишнього середовища;</p> <p>порівнює: - характер ліній, кольори й кольорові сполучення та чуттєво-емоційне забарвлення; - характер природних форм;</p> <p>характеризує:</p>	<p>Розвиток уявлень про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - твори графічного мистецтва, - елементарні виразні засоби графіки (лінія, штрих, крапка, пляма) - колір як засіб виразності.

<p>характерів.</p> <p>Графіка: точка, лінія, штрих, пляма, силует, фактура; виявлення виразності та асоціативності (різна товщина ліній, фактура ліній, плям тощо).</p> <p>Скульптура: об'єм, пластика форми, фактура; виявлення асоціативності пластики та фактури форми (рельєф, кругла скульптура).</p> <p>Композиційні засоби і прийоми</p> <p><i>Організація зображення в композиції:</i> вибір формату аркуша паперу (квадрат, прямокутник вертикальний, горизонтальний); виявлення головного і другорядного у композиції; цілісність форми, композиційний центр, симетрія, асиметрія, рівновага, ритм, колір як акцент.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кольорові асоціації (сум-радість, спокій-напруження, на основі сприйняття музичних і літературних творів, стану природи тощо); - різний характер ліній (ніжні, колючі тощо); - кольорові сполучення (утворення кольору різними засобами, змішування та накладання фарб тощо); - ритм ліній та плям (музичні й природні асоціації); - асоціативність різних художніх технік (паперопластика, акварель по-мокрому, монотипія, штампування тощо); - асоціативна композиція ("Свято", "Музика", "Настрій" тощо). - асоціативність та образність природних форм у поєднанні з технікою виконання (дерев, тварин, птахів, комах тощо); - символічність форм ("Дерево-життя"); - асоціативність декору і зв'язок з формою (візерунок, фактура, пластика форм); - композиція "Новорічне свято". 	<ul style="list-style-type: none"> - види образотворчого мистецтва та їх специфіку; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати засоби художньої виразності різних видів мистецтва; - створювати асоціативні образи; - виявляти свої почуття, естетичні переживання образотворчими засобами; - передавати настрій, емоційний характер форм, стан природи засобами живопису, графіки, скульптури тощо; - утворювати та відрізняти відтінки одного кольору (різна насиченість та світлота); - утворювати відтінки різних кольорів і відповідних кольорових сполучень для створення композицій; - виконувати творчі композиції в різних техніках як одноосібно, так і в групах; <p>Має поняття про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - площинні та об'ємні форми мистецтва; - художню виразність форм (емоційний характер); - засоби і прийоми організації композиції у певному форматі (ритм, рівновагу, цілісність форми, композиційний центр, симетрію, асиметрію, колір як акцент); - твори реалістичного і декоративного, первісного і сучасного мистецтва; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття і власне бачення художнього твору; - за допомогою вчителя результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення; 	<p>Розвиток слухової уваги і чуттєво-емоційного та слухового сприймання, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, емоційно-естетичного сприймання, відчуття кольорової гами.</p> <p>Корекція недоліків звуковимови</p> <p>Удосконалення технічних навичок роботи з матеріалом.</p>
--	--	--

<p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівці, ручки (кулькові, гелеві), туш, перо, фломастери, акварель, гуаш, пластилін, (глина), пластика, солоне тісто. Монотипія, кляксографія, графографія, набризки, штампування, колаж, аплікація, орігамі, паперопластика.</p>	<p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами. 	
<p>Розділ II. Природні форми та образи у мистецтві 17 годин.</p> <p>Тема 1. Природні форми та явища (8 год.)</p> <p>Розвиток спостереження, зорової пам'яті, логічного мислення, вміння сприймати красу і відтворювати її на площині та в об'ємі.</p> <p>Тема 2. Художні образи та композиції (9 годин)</p> <p>Розвиток творчої уяви, композиційного мислення, вміння створювати композиції в різних жанрах образотворчого мистецтва.</p> <p>Навчальні завдання</p> <p><i>Засоби виявлення характеру, будови природних форм: лінія, штрих, силует, тон, колір, кольорова гама, фактура, декор, текстура, пластика форми.</i></p> <p>Художні прийоми виявлення характеру й образності природних форм: <i>загальні пропорції</i> (єдність та взаємозв'язок частин до цілого), <i>подібність, співрозмірність, контраст, нюанс, особливості форм в стані спокою та русі</i> (характерні виразні рухи, узагальнення та загострення характерних рис в емоційному стані), <i>масштаб тощо.</i></p> <p>Композиційні засоби і прийоми</p> <p>Пейзажний жанр: <i>освоєння глибини</i> (плановості) <i>простору, статика та динаміка;</i></p> <p>Декоративна композиція: <i>організація елементів композиції</i> (замкнена і відкрита) <i>в колі, квадраті,</i></p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природні форми у певному емоційному стані, спокою та русі; <p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різноманітність природних форм, контрасти форм, їх пропорції, розташування та взаємозв'язок частин; - гармонійне існування природних форм та їх пристосування до середовища; <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміни природних явищ, кольорове розмаїття навколишнього середовища; - будову різних природних форм; - реалістичні, казкові, фантастичні образи; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природні форми та явища (відмічає характерні особливості); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявляти характер, настрої форм; - зображувати природні форми в статичі та динаміці (з натури, з уяви, по пам'яті); - збагачувати силуетну форму декором (природну і предмета); - створювати художні образи на основі природних форм; - створювати різні композиції (сюжетну, декоративну, ілюстрацію); 	<p>Розвиток зорового, тактильного сприймання на основі формування перцептивних дій (умінь обстежувати предмети та об'єкти за пропорціями, розміром). Формувати правильну вимову.</p> <p>Корекція просторових уявлень, удосконалення зорово-рухової координації.</p>

<p><i>прямокутнику</i>; розробка об'ємної форми: <i>лаконічність, декор, фактура</i>; Сюжетна композиція, ілюстрація, анімація: <i>образна інтерпретація казкового, літературного героя</i> (виявлення характеру).</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - будова різних природних форм (листя, дерева, птахи тощо); - силует (пропорції різних природних форм); - колір природної форми (кольорова гама різних форм, контраст, нюанс); - візерунок, фактура, текстура природних форм і предметів (зв'язок з характером форми); - природні форми та явища в статиці та динаміці; - колір як засіб виявлення характеру форм та стану природних явищ; - створення образів на основі вивчення природних форм і явищ, використовуючи різні художні засоби декоративно-прикладного мистецтва, скульптури, графіки, живопису тощо; - декоративна, книжкова, сюжетна композиції; - створення книжки-іграшки, персонажів і декорацій лялькового театру тощо (колективна робота). <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання Олівець, туш, вугіль, пастель, воскові та акварельні олівці, акварель, гуаш, (глина), пластика. Монотипія, графографія, розпис, (розпис на склі), колаж, аплікація, орігамі, паперопластика, (рельєф), скульптура з подальшим розфарбуванням.</p>	<p>має поняття про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні пропорції природних форм (птахів, тварин тощо); - зображення природних форм і явищ у різних видах мистецтва; - специфіку образів пейзажного жанру, анімації, книжкової графіки тощо; - прийоми організації декоративної композиції (в колі, квадраті, прямокутнику тощо); <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - композицій (декоративна, сюжетна, ілюстрація). - творів художників-пейзажистів; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття і власне бачення художніх образів; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами; <p>виявляє готовність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації. 	<p>Формування знань про елементарні художні прийоми. Розвиток уміння композиційного розташування.</p> <p>Удосконалення технічних навичок роботи з матеріалом.</p> <p>Стимулювати слухове сприймання та розвиток мовлення.</p>
---	--	---

Укладачі: В.В. Литвинова, старший науковий співробітник лабораторії сурдопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.
І.М. Родименко, завідувача кафедрою корекційної педагогіки Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.
О.О. Базилевська, старший викладач кафедри корекційної педагогіки Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.